

naar der paa den Tid havde været Røster, som havde været magtige nok til at modstaa en Bestræbelse, der den Gang gik igjennem Europa, vilde de have bedet og bønfalet om at blive fri for det Nag, som da blev lagt paa Folkets Skuldre. Saaledes var Tilstanden den Gang, men lad os ikke nu tale om den graa, Iysgraa eller mørkegraa Oldtid, med altsaa dette, idet der er Noget, som er klart og tydeligt. Enhver Tid har sine Pligter og sine Rettigheder, og den nuværende Tid skal løse sine Dgaver, ligesom den tidligere Tid efter sin Opfattelse søgte at løse den Tids Dgave. Det forekommer mig nu, at det høyer til vor Tids Dgave, at se at faae fjernet et Forhold, der, efter at vi have faaet fri Religionsøvelse her i Landet, staar i et fuldstændigt Misforhold til Forsætningen, og som har udvirket sig, man kan gjerne sige, ved Tidernes Uret; ved Tidernes Uret er det Forhold tilfede, som vi nu her ville afløse. Jeg kan derfor ikke forstaa disse omhyggelige Tanter om, at man endelig ikke maa borttage, hvad der tilhører Menighedslivet; men siden det er bragt paa Bane, vil jeg sige, at den alvorlige Følelse for, at et Troslov kan næres og trives i Folket, sandelig ikke behøver den Slags Midler til at bestaa. Jeg veed meget vel, at den største Tordegodsseier paa denne Klode er den, der sidder midt i Italien; men netop fordi man har forvevlet det Materielle med det Aandelige, er det ogsaa, at man er flyttet bort fra den Oprindelse, som Troen havde. I en anden Forstand tillader jeg mig imidlertid at sige, at jeg er overbevist om, at der, efter at vi have faaet Religionsfrihed her i Landet, aldrig skal samles Midler, for at Troslovet kan næres, og det bedste Bevis derfor er den Lov, som vi drøftede forleden Dag, denne Lov, som har lagt tunge Byrder paa Folket, for at det ikke skulde bruge den, men som det har brugt alligevel. De vide nok, hvad jeg mener. (Stemmer: Jo, Jo!). Det er et Bidnesbyrd om, at naar man blot er redebor til at give Frihed, skal ogsaa Livet næres i mangfoldige Kredse og netop være det, som holder Troslovet oppe i Folket; men det sfer sandelig ikke ved de materielle Midler.

Th. Nielsen: Jeg er enig med den ærede sidste Taler i, at Troslovet kan og skal opretholdes paa anden Maade end i Kraft af Tiende og Præstegaarde, og jeg gaar endog meget videre, idet jeg siger, at Kirken aldrig har været mere levende end den Gang, det lød fra en af dens første Bekjenderes Mund: Sølv og Guld haver jeg ikke. Jeg fortaar ikke den Betragtning, hvortil det ærede Medlem for Kjøbenhavns Amts 5te Valgkreds (Holstein-Ledreborg) er kommet, naar han siger, at vi ved at faae Kirkens Midler eller Tienden ind i Statskassen, ville skabe afhængige iftedfor uafhængige Menigheder, og naar han betragter Tienden som værende Menighedens Gien-

dom. Var Oprindelsen til Tienden den, at de hartfornseende Menighedsmedlemmer havde sagt: Tienden skal for Engighed være henlagt til gudstjenestelige eller bestemte konfessionelle Retningers Formaal, vilde han have havt Ret; men saaledes er jo som bekjendt ikke Tiendens Oprindelse. Dens Oprindelse er jo den, at Statsmagten engang med Magt har paalagt Folket Tienden, og til andre Tider har fraviget enkelte Dele af Folket derfor; det er jo den nøgde historiske Oprindelse til Tienden. Statsmagten maa altsaa ogsaa være den, der eier Tienden, og jeg paastaar, at vi, hvis vi ikke gaar ud derfra, komme ind i de største Urimeligheder, ja endog til den Urimelighed, at det egentlig er den katholske Kirke, der, naar Alt kommer til Alt, eier Tienden; thi det er vitterligt nok, at den katholske Kirke var den herskende, den Gang disse Gienomme og Tiender og Byrder bleve henlagte til gudstjenestlige Formaal; det er det Resultat, hvortil man kommer. Saa forskjellig kan Synsmaaden være, at medens det ærede Medlem mener, at vi ville gjøre Kirken afhængig af Staten, ved at inddrage disse jordiske Ting i Statskassen, tror jeg derimod, at naar vi først kunne faae disse Ting ind i Statskassen og til Bunds faae dette Spøgelse: Kirkens Gienomsret slaet ihjel, skulde vi nok efterhaanden, som Forholdene udvikle sig, naae til det Standpunkt, at Staten og Kirken bliver uafhængige af hinanden. Det er det Formaal, jeg stadig skal kæmpe for, og som jeg tror vil være i alle Parters Interesse, ikke mindst i deres, der have en levende Erkjendelse af Religionens Uundværlighed og den sande Kristendoms Forpligtelser. Ud den Vej vilde vi naae det gode og rette Forhold saavel for Staten som for Kirken.

Frederiksen: Min Erfaring om Prioritetsforholdene gaar i modsat Retning af det ærede Medlems for Odense (O. Hansen). Jeg har kun set, at Folk foretrakke at have deres Penge staaende efter Laan paa Uddrag fremfor efter Laan, som ikke afdrages, efter Laan, hvor man saaledes har Oplykningsret — jeg har endogsaa set Folk sætte overordentlig Pris derpaa — fremfor efter Laan, hvor man ikke har saadan Ret, og det er jo kun Forfjellen mod Tienden, at der her i Lovudkastet er betinget et Uddrag, som er sat til det mindste Minimum; hvor der er bestemt saadanne Uddrag paa Laanet, kunne saavidt mig bekjendt saadanne Laan ordentligvis heller ikke opsiges. Men jeg bad egentlig om Ordet for med et Par Bemærkninger at vende mig til det ærede Medlem for Kjøbenhavns Amts 5te Valgkreds (Holstein-Ledreborg). Jeg hørte ogsaa denne Gang ligesom de andre Gange, han har talt, med stor Interesse paa de forstandige Betragtninger, han gjorde gjældende her mod Lovden, men jeg maa dog fremhæve to Ting. Det ærede Medlem indrømmede, at en Afløsning